



קינחה חיצונית בנייר שביד האשה

גדר האיסור בבדיקה בעדים

1. נדה נז, ב

גמ'. אמר שמואל: בדקה קרקע עולם וישבה עליה, ומצאה דם עליה - טהורה, שנאמר בבשרה - עד שתרגיש בבשרה...
תא שמע, האשה שהיא עושה צרכיה ...

ת"ש: עד שהיה נתון תחת הכר ונמצא עליו דם, אם עגול - טהור, ואם משוך - טמא. היכי דמי? אי דארגישה - עגול אמאי טהור? אלא לאו - דלא ארגישה וקתני משוך - טמא! לא, לעולם - דארגישה. ואימור הרגשת עד הוא, משוך - ודאי מגופה אתא, עגול - טהור.

תא שמע: נמצא על שלו - טמאין וחייבין בקרבן,

2. פלתי על הלכות נדה סימן קפג

והנה יש כאן ספק עצום, בכל בדיקות שבדקה ומצאה דם, או שקינחה עצמה אחר תשמיש ומצאה דם, בלי הרגשה כלל שהדין שהיא טמאה, אי הוי חשש איסור דאורייתא דאמרינן שהרגישה וטעתה בהרגשת הבדיקה או התשמיש, או לא:

כי בגמ' בפרק הרוואה כתב (נז ע"ב) על הך [מתני'] (יד ע"א) דנמצא על שלו חייב קרבן נמצא על שלה לאחר זמן פטורין מקרבן, ועל מתני' (נז ע"ב) עד וכו' נמצא עליו דם משוך טמא, אמרינן לעולם דארגישה ואימור הרגשת שמש או הרגשת עד הוא.

ויש כאן ב' פנים, או כפשוטה, דאורייתא מיירי דהיא אומרת דארגישה, רק לאחר זמן פטורה מקרבן דאמרינן אפשר שטעתה בהרגשת שמש או עד וכו', ולפ"ז כשאומרת שלא הרגישה טהורה מן התורה. או הפירוש ב' דהיא אומרת שלא הרגישה, רק דאנן אמרינן מסתמא הרגישה, רק היא חושבת שלא הרגישה כי תולה הרגשתה בהרגשת שמש או עד וכו', ולפירוש זה אפי' אומרת שלא הרגישה הוי חשש איסור דאורייתא, דטעתה בהרגשת שמש או עד. וכבר האריכו בזה בשו"ת שב יעקב (סימן לו) הגאון המחבר ההוא עם הגאון מ' גבריאל ז"ל עי"ש...

וכן הרמב"ם פ"ט מהלכות איסורי ביאה (הלכה א - ב) כתב אין אשה מתטמאה מן התורה וכו' עד שתרגיש וכו', ואם לא הרגישה ובדקה ומצאה דם לפני בפרוזדור, הרי זו בחזקת שבא בהרגשה, כמו שבארנו. [ו] מדברי סופרים שכל וכו', ע"כ. הרי מדכתב אח"כ ומדברי סופרים, מבואר דמה שכתב קודם לזה הוא הכל דין תורה. ועוד דהא כתב כמו שבארנו, והיינו מה שכתב בפ"ה מהלכות הנ"ל (הלכה ה) דם שנמצא בפרוזדור ודאי טמא שחזקתו מהמקור [ע"כ]. ושם דין תורה הוא, דמבואר שם ברמב"ם דשורפין עליו תרומה וקדשים. לכן ברור דס"ל לרמב"ם בבדיקה הוי ספק דאורייתא:

והיינו דווקא בדיקה שהכניסה העד לפרוזדור, בזו אמרינן אף דהרגישה תולה הדבר בעד וחושבת שלא הרגישה כנ"ל, אבל אם קינחה עצמה, בזו לא אמרינן הרגשת עד הוא, [ו] לכך דייק הרמב"ם [בפ"ט וכתב] ובדקה ומצאה דם לפני בפרוזדור, לאפוקי דאם יצא דם לחוץ וקינחה עצמה בזו לא שייך [לומר] הרגשת עד הוא:

3. סדרי טהרה סימן קפג ס"ק ב

ובאמת נעלם מהם דברי הרשב"א בספר משמרת הבית בסוגיא דריש כל היד [שם יד, א] בבדקה בעד שאינו בדוק לה, וז"ל שם [בית ז] שער ד' דף קע"ח [יח, ב ד"ה אמר הכותב], דההיא דרבי ורבי חייא (בבדקה עצמה בעד שאינו בדוק) דקאמר ליה רבי חייא לרבי אי אתה מודה שצריכה כגריס ועוד, אמר ליה אבל, אמר לו אם כן עשיתו כתם. כלומר, דאלו משום נדה, אפילו בכל שהוא היה לטמא. דאלמא בעד בדוק שניהם מודים דאפילו בכל שהוא טמאה נדה. התם כשהניחה בקופסא, וכדתניא בהדיא בדקה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא, ודכותיה ודאי בעד הבדוק בין עגול בין משוך טמאה נדה, דודאי מגופה אתא ובהרגשה אתיא, אלא דקסברה הרגשת עד היא, כדאיתא בפרק הרוואה, עכ"ל.

הרי בהדיא סברא זו דהיכא דודאי מגופה אתיא ועל ידי בדיקת עד, טמאה נדה מן התורה, דחזקה דבהרגשה אתיא, ומה (שאומרת) שלא הרגישה דסבורה הרגשת עד הוא. מה שאין כן במצאה הכתם בבגדים או על גבי קרקע, אמרינן כיון דלא הרגישה אינה טמאה אלא מדרבנן, משום דליכא למיתלי דטעה בהרגשת עד, דהא נמצא שלא על ידי בדיקה:

4. הלכות נדה לרמב"ן פרק ג

א. אין הפרש בין אשה גדולה לקטנה בטומאת נדות וזיבות אלא אפילו בא דמה ביום לידתה טמאה, וכל הנשים מתטמאות בנדות וזיבה בין שפחה בין משוחררת וגיוורת. האשה מטמאה בין באונס בין ברצון, ואפילו לא יצא הדם לחוץ אלא נעקר מן המקור ועדיין הוא בבית החיצון טמאה, ובית החיצון זהו בין השינים מקום שמגיע אליו האצבע בשעת גמר ביאה, ובין השינים עצמו כלפנים.

ב. בזמן הזה שאין בקיאות בדבר, כל שהאשה מוציאה דם בעד שלה טמאה.

5. להם ושמלה קפג - שמלה ב

ולפע"ד י"ל דהרמב"ן ס"ל דהא אם ראתה ע"י בדיקת עד טמאה מדא' משום דרוב דמים באים בהרגשה ואמרינן ארגישה וקסבר הרגשת העד הוא - זהו רק כשלא נתנה דעתה ולבה בשעת הבדיקה אבל אם נתנה אז על לבה ויודעת בבירור שלא הרגישה אינה טמאה רק מדרבנן.

ולפי"ז מאחר ולא הווי רק מדרבנן והיינו ככתם, א"כ אם ארע בעד שאינו מקבל טומאה או בבגד צבוע והוציאה דם מבין השיניים ולמעלה אפילו מדרבנן אינה טמאה, ולכן הוצרך לומר דטמאה משום דבזמ"ז אין בקיאות בדבר.

6. רש"י מסכת נדה דף נז עמוד ב

דארגישה - בשעת בדיקה ועגול להכי טהור לעולם דאימור הרגשת עד הואי שציערתה בבדיקת העד.



חשש מאכולת פשיטא דאפי' בכל שהוא טמאה משום כתם, כמבואר לשם, ופשוט:

קינוח בנייר

13. נייר: פתחי תשובה יורה דעה סימן קצ סק יח

... ועי' (בנודע ביהודה תניינא סי' ק"ה) שכתב דנייר שלנו מקבל כתמים דלא גרע מלבדים דמקבל טומאה ע"ש.

ועי' (בשו"ת אשיבת ציון סי' ל"ט) שגדול אחד הקשה על דברי הנודע ביהודה הנ"ל ממה שכתב הרמב"ם בהדיא פרק ב' מהל' כלים דהנייר אינו מקבל טומאה והיינו טעמא דלא דמי ללבדים דבנייר פנים חדשות בא לכאן.

והשיב לו דיש חילוק בין נייר שלנו שנעשה מבלויי סחבות או מעשבים כתושים שהוא מעשה לבדים זה בודאי מקבל טומאה והביא ע"ז ראייה גדולה אבל נייר שהיה להם בדורות הקודמים ועדיין עושים כן במדינות הודו מעלי אילנות וירקות או על קליפת עצים שהחליקו והתקינו אותם לקבל הדיו זה אינו מקבל טומאה מזה מיירי הרמב"ם.

והשיג על אותו הגדול במ"ש דלא דמו ללבדים כיון דפ"ח בא לכאן. דז"א שהרי אין אנו דנין שיקבל טומאה מפני שהיה ארוג בתחלה אלא ממה שנעשה עתה מעשה לבדים ע"ש.

ועי' בס"ט שכתב אם נמצא על נייר שלא ע"י בדיקה וקינוח אלא שעברה עליו או ישבה עליו כתב בתוי"ט פ"ב דכלים דאין טומאה שייך בנייר הגם דאיהו מיירי בנייר שהיה בזמן הש"ס שהיה מעשבים מה שאין כן בנייר דידן שהוא נעשה מבגדי פשתן מ"מ נראה דאין חילוק שהב"פ נטחן ופנים חדשות בא לכאן עכ"ל וכ"כ בחכמת אדם כלל קי"ג דין ח' ואילו ראו דברי הנו"ב ודברי בנו הגאון נר"ו בתשובה הנ"ל לא כתבו כן.

[עתה נדפס (שו"ת ח"ס חלק ששי ושם בס"פ פ"א) כתב דאפילו נייר דידן אינו מקבל טומאה ולא כתמים א"כיון שנכתשו הדק היטב ונמסו במים ונהפכו לפנים אחרות פרחת דין צמר ופשתים מנייהו ועוד נ"ל דלא מקרי צו"פ אלא העומדים לבגד ואריג וחבלים ולבדים וכדומה אבל הני ניירות שמויחדים לצרכים אחרים א"כ אפילו צו"פ בעינא נימא מעשה עץ שימש כמבואר בחולין קכ"ט ע"א כו' ומסיים ע"כ בכתמים הנמצאים הולכין להקל.

אך בבדיקת עד שאינו בדוק אם הוא נייר אף על פי שלענין שיעור כגרים ועוד יש לו דין כתם מ"מ לענין זה לא אומר להקל בנייר ע"ש]

14. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן יז

בניירות דקות מאד שנעשו במדינותינו לקינוח בבה"כ, ואף הנייר שקורין "טישוס" יש להקל, גם להורות למעשה, שאין ע"ז דין כתמים. דהא לענין כתמים אף בחת"ס ח"ו סימן פ"א מפורש שהנייר, אף שנעשו מצמר ופשתים, לא מקבלי דין כתמים והובא בפ"ת סימן ק"צ ס"ק י"ח.

אבל מש"כ שלענין בדיקת עד שאינו בדוק אינו רוצה להקל, נראה דהוא דווקא בנייר עב שלא נבטל מכל תשמיש, ולא בניירות דקות דבמקומנו שנבטל מכל תשמיש, וגם לא נעשו מצמר ופשתים,

7. טהרת הבית סימן א סעיף ה

אשה שבדקה עצמה בעד, ומצאה דם על עד הבדיקה... אם אמרה ברי לי שלא הרגשתי ביציאת הדם, אפילו אם הכניסה את העד בעומק הרחם, הרי זו טהורה מן התורה ואינה טמאה אלא טומאת כתם מדרבנן.

8. שו"ת יביע אומר חלק ט - אורח חיים סימן קז

מ"ש שאם בדקה בעד הבדוק ומצאה דם, אם אומרת ברי לי שלא הרגשתי, טמאה רק מדרבנן. הנה אף שכן העלתי בספר טהרת הבית במשמרת הטהרה (עמוד כא) בשם האחרונים, אולם בזמנינו נודע לנו שיש נשים רבות שלא מרגישות כלל בשעת וסתן, ואינן יודעות הרגשה מה היא, [וע' מה שהאריך בזה בערוך השלחן (סי' קפג אות סא והלאה). ע"ש]. ולאלה אי אפשר לסמוך כשאומרת ברי לי שלא הרגשתי, לכן נכון להורות להן שיעשו שאלת חכם, והיה ה' עם השופט.

גדר האיסור בקינוח חיצוני

9. פתחי תשובה יורה דעה סימן קפג ס"ק א

ואם מצאה דם בבדיקה בלא הרגשה או אחר תשמיש בלא הרגשה אי הוי ספק דאורייתא ונימא הא דלא ארגשה משום דסברה הרגש עד או שמש הוא או לא ע' בשו"ת שב יעקב ובתשובת כתר כהונה סי' מ"ח שהאריכו בזה וע' בדברי השל"ה שהבאתי לקמן סי' קפ"ח ס"א

אמנם הכו"פ והס"ט וח"ד כתבו דהוא דאורייתא אבל בקינוח או שלא הכניסה העד בעומק אלא מהפרוודור ולחוץ אינו אלא מדרבנן כשלא הרגישה.

על בשרה בפחות מגריס

10. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצ סעיף ו

הא דבעינן שיעורא, בין בכתם הנמצא על חלוקה בין בכתם הנמצא על בשרה (ראב"ד ורשב"א). וי"א שלא אמרו אלא בכתם הנמצא על חלוקה, אבל כתם הנמצא על בשרה בלבד, במקומות שחוששים להם, אין לו שיעור (רמב"ם).

ודאי מגופה

11. תורת השלמים סימן קפג סק א

[א] והוא שתרגיש ביציאתו. ואף על גב דמתבאר לקמן בס"ק ק"צ [סעיף א] דאע"ג דלא הרגישה רק בכתם בעלמא על גופה או על חלוקה טמאה היינו כשיעור גדול כגרים ועוד כמבואר לקמן והמחבר דבא לומר שהיא טמאה אפי' בטפת הדם כחרדל ע"כ כ' בסתם והוא שתרגיש וזה ג"כ כוונת הטור שהוא כלשון המחבר:

12. פלתי על הלכות נדה סימן קפג סק א

ולי נראה כיון שנודע לה שבא מגופה רק שהיה בלי הרגשה, אפי' טיפת דם כחרדל טמאה משום כתם, כמבואר בסימן ק"צ (סעי' ה) דלא צריכין גרים ועוד רק להוציא מספק מאכולת, משא"כ בדליכא



מק"ט טמאה והנה מבואר בפוסקים ולקמ"א אות ג' בקינוח מבחון בדבר שאינו מק"ט דטהורה שאם בדקה עצמה דרך קינוח בדבר שאינו מק"ט ומצאה דם אע"ג דקינוח טמא במשהו אך באינו מק"ט טהור ון שהוא מדרבנן ונמצא דלדברי הסד"ט גם אם קנחה בנייר שאינו מקבל טומאה ובאופן שבוודאי לא היתה הרגשת עד שקינחה רק מבחון מ"מ טמאה כיון דיד האשה מקבלת טומאה ולפ"ז נפל בבירא דין קינוח שהרי בדרך כלל מקנחים ביד עם הנייר ועיין פרי דעה בהקדמה שער ד' ובפתחא זוטא סקט"ז כתב דבאחרונים לא סברו כסד"ט וכ"כ הפרי דיעה בהקדמה שער ד' וכן מוכח משו"ת חת"ס ח"ו ספ"א המובא לקמן שדן אם נייר חשיב דבר המק"ט ומשמע דדן רק על גוף הנייר אך הוא פשיטא לי' דאינו מגרע מה שאוחזתו בידה וודאי כך תקנו תכמים דאם הדבר שנמצא עליו הכתם אינו מק"ט לא גזרו ואפילו כשיהיה על דבר אחר המק"ט והשוו מידותיהם ועי' שבט הלוי ח"ה סק"י אות ז'.

שבהם יש להקל אף בזה בפשיטות. ואף החכ"א לגירסא שלנו (דלא כדכתב החת"ס שלדברי החכ"א נייר אינו מקבל טומאה) שנייר הוא דבר המקבל טומאה, מסתבר שיודה בנייר דק שלנו שאינו מקבל טומאה. לא רק אלו שנעשים מעץ ועשבים וכדומה, אלא אף אם נעשה מצמר ופשתים נמי אין זה דבר המקבל טומאה, שהרי לא נעשה לתשמיש המתקיים, וגם לא ראוי לדבר מתקיים, ולכן ודאי שלכו"ע לא מקבלי דין כתמים.

שאינו מק"ט הנמצא על דבר המק"ט

ב על דבר שאינו מק"ט בפת"ש סק"י"ז הובא חידוש מהסד"ט סס"ק צ"ג דאם הדבר שאינו מק"ט נמצא על דבר המקבל טומאה טמאה והוא ע"פ סברת הר"ן והכא התחתון נטמא משום משא אם הוי דס נדות ולכן בנמצא כתם על צואה כשהיא בתוך עביט של מ"ר שהכלי

15. סיכום השיטות בקינוח

ע"פ תוספת אהל לרב קדר עמוד שצ"א

המקרה	המקילים	המחמירים
בדקה בעד הבדוק	לחור"ש (רמב"ן, שו"ת נטע שעשועים): אסורה רק מדרבנן אם אומרת ברי לי שלא הרגשתי ביציאת הדם. טהור הכית : דינה ככתם לכל דבר, ראה להלן בדין קינוח פחות מכגריס ועוד.	כרו"פ בדעת הרמב"ם, סד"ט אף בדעת הרשב"א , וכן דעת רוב הפוסקים: אכן אמרינן מסתמא הרגישה וטמאה מהתורה.
בקינוח כגריס ועוד (ודאי מגופה)	סד"ט בדעת הרמב"ם : אם לא הכניסה העד בעומק אין זה כבדיקה כיון שהבדיקה היתה רחוק מן המקור לא שייך לטעות בהרגשה.	סד"ט בדעת רש"י ותוס' : טמאה מהתורה כי ודאי בא ממנה והרגשה אינה תנאי, אבל רוב הראשונים כרמב"ם.
בקינוח פחות מכגריס ועוד	אג"מ : טהורה ככתם לפי שקינחה גם סביבות אותו מקום ואפשר שבא ממאכולת. מעיל צדקה, תוה"ש : טהורה דלא פלוג	הרמב"ם אוסר בכתם שנמצא על בשרה, ולפ"ז אף בקינוח. כרו"פ, סד"ט, שבט הלוי : אף לדעת החולקים על הרמב"ם, כי ודאי מגופה ואין לתלות במאכולת. חת"ס, רב פעלים ועוד : אין להקל בגודל של יותר ממאכולת של ימינו, וחזו"א חולק. שבט הלוי : ראוי להחמיר כחת"ס כשהמראה נראה כדם ממש.
קינוח בנייר לבן או בגד סנטטי(1)	אג"מ : טהורה כדין כתם ע"ג דבר שאינו מקבל טומאה (ובנייר שדרכו לזרוק לכ"ע לא מקבל טומאה). סד"ט ושבט הלוי : טהורה אפי' לאוסרים לעיל בפחות מכגריס ועוד כשודאי בא מגופה.	שו"ת חשב האפוד : כיון שהיה תחילה על בשרה, שוב אי אפשר לטהרו. נובי : לא הקלו בדבר שאמק"ט כשודאי בא מגופה (ונחלק עליו חזו"ד). סד"ט : טמאה אם הדבר שאינו מקבל טומאה נמצא על דבר המקבל טומאה (וכאן הנייר בידה, שבט הלוי. אך לאג"מ אין סד"ט אוסר באופן זה).
קינוח בנייר צבעוני	שו"ע עפ"י רוב הפוסקים : כתם שנמצא בגד צבוע - טהורה. חזו"ד : ב' נקיים סותרת ספירתה כל שודאי בא מגופה, ולסד"ט סותרת יומה. אג"מ, הגרש"ן אויערבך : טהורה אפי' ב' נקיים.	שבט הלוי : ראוי להחמיר כשנמצא על צבע שאינו גורם שינוי במראה. דגו"מ : ראוי להחמיר כראשונים הסוברים שלא נאמר בגד צבוע אלא בטהרות. חת"ס : לא שמענו צבעוני בסמוך לגוף, אבל חזו"א חולק. שבט הלוי : לחוש ולהחמיר כחת"ס ביותר מגריס ונראה שהוא דם ממש.